

1623

Ustavni sud Federacije Bosne i Hercegovine odlučujući o predočenom ustavnom pitanju od strane Kantonalnog suda u Zenici koje se odnosi na utvrđivanje ustavnosti člana 116. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, te zahtjevu Potpredsjednika Federacije Bosne i Hercegovine za utvrđivanje ustavnosti istog člana, na osnovu čl. IV.C.3.10.(2)a) i člana IV.C.3.10.(4) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, na sjednici bez javne rasprave održanoj dana 12.11.2019. godine, donio je

PRESUDU

Utvrđuje se da član 116. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službene novine Federacije BiH", broj 13/18) nije u skladu sa Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine.

Presudu objaviti u "Službenim novinama Federacije BiH" i službenim glasilima kantona.

Obrazloženje**1. Podnosioci zahtjeva i predmet zahtjeva**

Kantonalni sud u Zenici dana 26.12.2018. godine podneskom broj 004-0-SuDp-18-001429 od 25.12.2018. godine predočio je Ustavnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Ustavni sud Federacije) ustavno pitanje koje se odnosi na utvrđivanje ustavnosti člana 116. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju (u daljem tekstu: osporena odredba Zakona). Zahtjev je zaveden pod brojem U-36/18.

Zahtjev za ocjenu ustavnosti osporene odredbe Zakona je dostavio i potpredsjednik Federacije Bosne i Hercegovine Milan Dunović, podneskom broj 03-01-2-37-1/19 od 07.02.2019. godine. Uz podneseni zahtjev za ocjenu ustavnosti zatraženo je i određivanje privremene mjere kojom bi se obustavila primjena osporenog člana Zakona do konačne odluke Ustavnog suda Federacije. Zahtjev je zaveden pod brojem: U-11/19.

Ovlaštenje za podnošenje zahtjeva oba podnosioca sadržano je u članu IV.C.3.10.(2) a) odnosno IV.C.3.10.(4) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine.

2. Rješenje o spajanju postupaka

Imajući u vidu da se radi o zahtjevima za ocjenu ustavnosti istog člana Zakona, Ustavni sud Federacije je na sjednici održanoj 28.05.2019. godine, primjenom člana 38. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj 6/95 i 37/03) donio Rješenje broj U-36/18 o spajanju postupaka u predmetima U-11/19 i U-36/18, te će voditi jedan postupak i donijeti jednu odluku pod brojem: U-36/18.

3. Stranke u postupku

U skladu sa članom 39. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom Federacije Bosne i Hercegovine stranke u ovom postupku su: Kantonalni sud u Zenici kao podnositelj predočenog ustavnog pitanja, Faruk Turkić iz Zenice i Federalni Zavod za penzijsko i invalidsko osiguranje/Federalni Zavod za mirovinsko i invalidsko osiguranje (u daljem tekstu: Federalni Zavod) kao stranka u postupku pred redovnim sudom koji je predočio ustavno pitanje i Potpredsjednik Federacije Bosne i Hercegovine kao podnositelj zahtjeva za ocjenu ustavnosti, te Parlament Federacije Bosne i Hercegovine, kao donositelj osporene odredbe Zakona.

4. Bitni navodi zahtjeva

Kantonalni sud u Zenici je ovom sudu predočio ustavno pitanje koje se odnosi na utvrđivanje ustavnosti osporene odredbe Zakona. U obrazloženju zahtjeva se navodi da je kod tog suda u toku upravni spor po tužbi tužioca Faruka Turkića iz Zenice protiv rješenja tuženog Federalnog Zavoda u upravnoj stvari prestanka isplate starosne penzije. Tokom trajanja postupka postavilo se ustavno pitanje i to: "da li je osporena odredba Zakona po kojima je tužiocu prestalo pravo na isplatu starosne penzije, a koje pravo

mu je priznato pravomoćnim i konačnim rješenjem prvostepenog organa Kantonalne administrativne službe u Zenici matični broj 1134624364 od 13.05.2011. godine, primjenom tada važećeg Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju u saglasnosti sa Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine", te da od toga, kao prethodnog pitanja, zavisi rješavanje ovog upravnog spora. Pozivajući se na član IV.C.3.10.(4) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, Kantonalni sud u Zenici predočio je ustavno pitanje utvrđivanja usklađenosti osporene odredbe Zakona sa odredbama člana II.A.2.(1) c) i k) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, smatrajući da se određivanjem prestanka korištenja predmetnog prava na penziju povrjeđuju ustavne odredbe o jednakosti pred zakonom i pravu na imovinu, a na što je tužilac osnovano ukazivao u tužbi, kojom je pokrenuo upravni spor, pozivajući se na citirane propise, kao i Odluku Ustavnog suda Republike Srpske broj U-38/12 od 30.10.2013. godine, kojom je utvrđena neustavnost sadržajno identične odredbe, člana 114. stav 1. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni glasnik RS", broj 134/11).

Pored predočenog ustavnog pitanja od strane Kantonalnog suda u Zenici, zahtjev za ocjenu ustavnosti osporenog člana Zakona podnio je i Potpredsjednik Federacije Bosne i Hercegovine smatrajući da pomenuta odredba da nije u skladu sa članom II.A.2.(1) c), k), l), n) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, Amandmanom XVIII na Ustav Federacije Bosne i Hercegovine te sa članom 1. Protokola 1. i članom 1. Protokola br. 12. uz Evropsku konvenciju o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, Univerzalnom deklaracijom o ljudskim pravima, čl. 17. i 23. Evropske socijalne povelje, te Međunarodnim paktom o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, iz razloga jer se ovim članom obustavlja isplata penzije u slučaju stjecanja statusa osiguranika u obaveznom osiguranju. Osporenim članom Zakona određeno je da: "Korisniku penzije koji u skladu sa ovim zakonom stekne status osiguranika u obaveznom osiguranju, izuzev osiguranika iz člana 12. tač. c), d), e) i f) ovog zakona, isplata penzije se obustavlja za period trajanja osiguranja". Prema članu 10. stav (1) ovog Zakona osiguranik u obaveznom osiguranju su: a) lica zaposlena na osnovu ugovora o radu ili drugog akta poslodavca (u daljem tekstu: osiguranik zaposlenik), b) lica koja obavljaju samostalnu djelatnost (u daljem tekstu: osiguranik samostalnih djelatnosti), c) lica koja obavljaju vjersku službu (u daljem tekstu: osiguranik vjerski službenik) i d) lica koja obavljaju poljoprivrednu djelatnost (u daljem tekstu: osiguranik poljoprivrednik), izuzev osiguranika iz člana 12. tačka c), d), e) i f), istog Zakona isplata penzije se obustavlja za period trajanja osiguranja. Ističe da su od predmetne obustave izuzeti članovi privrednog društva ili druge organizacije koje za svoj rad primaju ugovornu naknadu, članovi organa upravljanja ili organa nadzora koji za svoj rad primaju ugovornu naknadu, lica koja obavljaju poslove na osnovu ugovora o djelu, autorskog ili drugog ugovora i za izvršeni posao ostvaruju ugovorenu naknadu i lica izabrana i imenovana na javnu funkciju ako za obavljanje iste ostvaruju naknadu. Nadalje, smatra da pravo na penziju spada u kategoriju stečenih prava koje se kao takvo ne može ograničiti ili oduzeti i koje je zaštićeno odredbama člana II.A.2.(1) c), k), l), n) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine. Navodi na činjenicu da se o predmetnoj pravnoj problematici izjasnio i Ustavni sud Republike Srpske, koji je svojom odlukom broj U-38/12 od 30.10.2013. godine, utvrdio da: "član 114. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju Republike Srpske ("Službeni glasnik RS", broj 134/11), nije u saglasnosti sa Ustavom Republike Srpske". Smatra da je pravo na isplatu penzije stečeno pravo i da isto spada u kategoriju imovinskih prava građana koje se mora na jednak način štiti na cijelom teritoriji Bosne i Hercegovine, i da je Evropski sud za ljudska prava u svojoj praksi ranije zaključio da pravo na penziju spada u okvir pojma prava na mirno uživanje imovine,

pod uslovom da je pravo na penziju stečeno na osnovu prava države potpisnice. Pored pomenutog se navodi da je osporena odredba Zakona suprotna članu II.A.2. tačka c. Ustava Federacije Bosne i Hercegovine kojom se građanima garantuje jednakost pred zakonom pri čemu se posebno ukazuje na stečeno pravo na penziju pod zakonom propisanim uslovima.

Pozivajući se na praksu Evropskog suda za ljudska prava prema kojoj se pored uobičajnog pojma vlasništva, istim pojmom obuhvaćaju i sva stečena prava nekog lica uključujući takva privatnopravna dobra kao što je stečeno pravo u sastavu penzijskog ili socijalnog osiguranja (slučaj "Gavella protiv Hrvatske"), u kojem ovaj Sud zaključuje da: "Vlasništvo može biti postojeće vlasništvo ili imovina, uključujući potraživanja u odnosu na koja podnositelj zahtjeva može tvrditi da ima barem legitimno očekivanje (koje mora biti konkretnije naravi od same nade) da će biti ostvareno, tj. da će dobiti djelotvorno uživanje prava vlasništva". Također, smatra da se primjenom osporenog člana krše i odredbe člana 1. Evropske socijalne povelje od 03.05.1996. godine, kao i član 30. tačka b., te član 6. st. 1. i 2. Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima od 16.12.1966. godine i čl. 17. i 23. Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima od 10.12.1948. godine.

Zbog svega navedenog, Potpredsjednik Federacije predlaže da Ustavni sud Federacije donese Presudu kojom se utvrđuje da osporena odredba nije u saglasnosti sa Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine. Iz istih razloga predlaže i donošenje Rješenja o privremenoj mjeri do donošenja odluke Ustavnog suda Federacije o ustavnosti osporene odredbe Zakona.

5. Bitni navodi odgovora na zahtjev

Ustavni sud Federacije je u odnosu na predočeno ustavno pitanje na osnovu člana 16., a u vezi sa članom 39. stav 2. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom Federacije Bosne i Hercegovine aktom broj U-36/18 od 23.01.2019. godine, zatražio odgovor od Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine, Federalnog zavoda i Faruka Turkića iz Zenice. Isto tako, Ustavni sud Federacije je u odnosu na zahtjev za ocjenu ustavnosti u smislu člana 16. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom Federacije Bosne i Hercegovine aktom broj U-11/19 od 13.02.2019. godine zatražio od Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine odgovor na podneseni zahtjev, te, aktom broj U-11/19 od 13.02.2019. godine i mišljenje od Federalnog zavoda.

Parlament Federacije Bosne i Hercegovine nije dostavio odgovor. Federalni zavod je dostavio odgovor broj FZ3/2/2-35-1-618-9/18 MB/OB: 1134624364 od 07.02.2019. godine, u kojemu je navedeno da je tužiocu priznato pravo na starosnu penziju počev od 05.02.2011. godine, u skladu sa članom 30. Zakona. Tužilac je na dan priznavanja prava na starosnu penziju imao navršених 65 godina života i 38 godina, 7 mjeseci i 10 dana penzijskog staža. Tužilac je prema službenim podacima matične evidencije aktivnih osiguranika koja se vodi kod tuženog dana 01.06.2011. godine, zasnovao radni odnos, dok je prema podacima finansijske datoteke ista penzija isplaćivana redovito, zaključno sa 28.02.2018. godine. Članom 114. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju propisano da "korisniku penzije, koji je istu ostvario prije navršених 40 godina staža, odnosno 65 godina života i korisniku invalidske penzije koji zasnjuje radni odnos ili započne da obavlja djelatnost iz člana 11. tač. 1. i 2. Zakona, penzija se ne isplaćuje za to vrijeme, a najduže do navršених 40 godina penzijskog staža, odnosno 65 godina života". Navodi se da je članom 152. Zakona koji je stupio na snagu 01.03.2018. godine, propisano, da "danom stupanja na snagu ovog Zakona prestaje da važi Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službene novine Federacije BiH", br. 29/98, 32/01, 73/05, 59/06, 04/09 i 55/12)", a da je polazeći od osporene odredbe, te činjenice da je žalilac na dan 01.03.2018.

godine, imao status osiguranika u obaveznom osiguranju, a isti nije lice iz člana 12. tač. c), d), e) i f) Zakona, prvostepeni organ je u postupku po službenoj dužnosti, donio rješenje kojim je tužiocu prestalo pravo na isplatu starosne penzije, počev od 01.03.2018. godine, zbog statusa osiguranika u obaveznom osiguranju. Rješavajući po žalbi, drugostepeni organ je donio rješenje kojim je žalba tužiocu odbijena kao neosnovana.

Smatraju da pravo na rad tužiocu ni na koji način nije ugroženo primjenom osporene odredbe Zakona, već je naprotiv data mogućnost korisniku penzije da mu se privremeno obustavi isplata penzije, te da nakon što mu prestane obavezno osiguranje podnese zahtjev za ponovnu isplatu iste. Ističu da je u javnom interesu da se prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja ostvaruju na zakonit način, a kako je u konkretnom slučaju i postupljeno, takvim postupanjem nisu povrijeđena Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine zagarantovana ljudska prava.

U odgovoru Ustavnom sudu Federacije, tužilac u upravnom sporu Faruk Turkić iz Zenice navodi da je pravovremeno podnio tužbu Kantonalnom sudu u Zenici, radi poništenja rješenja broj FZ3/2/2-35-1-618-3/18 od 24.05.2018. godine, te je predložio Kantonalnom sudu u Zenici da zastane sa postupkom i da Ustavnom sudu Federacije predoči ustavno pitanje koje se odnosi na utvrđivanje ustavnosti osporene odredbe.

Parlament Federacije Bosne i Hercegovine nije dostavio odgovor na zahtjev za ocjenu ustavnosti, dok je Federalni zavod dostavio Mišljenje broj FZ1/3-49-4-3763-2/19 od 06.03.2019. godine, koje je u cijelosti identično odgovoru koje je Federalni zavod dostavio u odnosu na predočeno ustavno pitanje, smatrajući da je osporena odredba u cijelosti u skladu sa Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine.

6. Relevantno pravo

A. Ustav Federacije Bosne i Hercegovine

Član II.A.2.(1) k)

"Federacija će osigurati primjenu najvišeg nivoa međunarodno priznatih prava i sloboda utvrđenih u dokumentima navedenim u Aneksu ovog ustava. Posebno:

- (1) Sva lica na teritoriji Federacije uživaju prava na:
 - k) imovinu;

Član IV.C.3 10.(2)

Ustavni sud:

- a) Na zahtjev Predsjednika Federacije, Potpredsjednika Federacije, Premijera, zamjenika Premijera ili na zahtjev jedne trećine članova bilo kog doma Parlamenta Federacije, utvrdit će da li je prijedlog zakona koji je usvojio jedan od domova, ili zakon koji su usvojila oba doma, u skladu sa ustavom;
- b) Na zahtjev Premijera, kantona ili jedne trećine poslanika u zakonodavnom tijelu kantona, utvrdit će da li su ustav kantona i amandman na ustav, predloženi zakon ili zakon koga je usvojilo to zakonodavno tijelo, u skladu sa ovim ustavom;
- c) na zahtjev Predsjednika Federacije, Potpredsjednika Federacije, Premijera ili zamjenika Premijera, utvrdit će da li je predloženi ili usvojeni propis koji donosi organ federalne vlasti u skladu sa ovim ustavom;
- d) na zahtjev premijera ili kantona, utvrđuje da li neki predloženi ili usvojeni propis koji je donijelo neko tijelo kantonalne, gradske ili opštinske vlasti u skladu sa ovim ustavom.

Član IV.C.3.10 (4)

- (4) Ustavni sud odlučuje i o ustavnim pitanjima koja mu predoči Vrhovni sud ili neki kantonalni sud a koja se javu tokom postupka pred dotičnim sudom.

Član VII. 3.

Međunarodni ugovori i drugi sporazumi koji su na snazi u Bosni i Hercegovini i Federacije, te opšta pravila međunarodnog prava čine dio zakonodavstva Federacije. U slučaju neusaglašenosti međunarodnog ugovora, odnosno sporazuma i zakonodavstva, prevladava međunarodni ugovor, odnosno sporazum.

Član 12. stav 1. tačka b)

Odluke Ustavnog suda konačne su i obavezujuće, posebno kada:

- b) Sud utvrdi da zakon, usvojeni ili pedloženi zakon ili drugi propis Federacije ili bilo kojeg kantona, grada ili bilo koje opštine nije u skladu sa ovim ustavom. Taj ili drugi propis neće se primjenjivati, odnosno stupiti na snagu, osim ukoliko se izmijeni na način koji propiše Sud ili ukoliko Sud ne utvrdi prijelazna rješenja, koja ne mogu biti na snazi duže od šest mjeseci.

B. Evropska konvencija o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda

Protokol 1.

Član 1.

Zaštita imovine

Svako fizičko ili pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje penzije. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uslovima predviđenim zakonom i opštim principima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utječu na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine u skladu sa opštim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni.

C. Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju

("Službene novine Federacije BiH", broj 13/18)

Član 2. stav 1. tačka a)

(Pojmovi)

Pojedini pojmovi u smislu ovog zakona imaju sljedeće značenje:

- a) Penzijsko i invalidsko osiguranje na osnovu generacijske solidarnosti je sistem penzijskog i invalidskog osiguranja u kojem se osiguranicima na principima uzajamnosti i solidarnosti osiguravaju prava za slučaj nastanka rizika starosti, invalidnosti i tjelesne onesposobljenosti, a članovima njihovih porodica prava za slučaj smrti osiguranika, odnosno korisnika prava.

Član 3.

Osiguranicima se na principima uzajamnosti i solidarnosti obavezno osiguravaju prava za slučaj starosti ili invalidnosti, a članovima njihovih porodica pravo za slučaj smrti osiguranika, odnosno korisnika mirovine.

Član 4. st. (2) i (3)

- (2) Prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja ostvaruju se i koriste pod uslovima propisanim ovim zakonom.
- (3) Obim prava zavisi od dužine penzijskog staža osiguranika i visine plate i osnovice osiguranja na koju je plaćen doprinos na penzijsko i invalidsko osiguranje, izuzev u slučajevima propisanim zakonom.

Član 5. st. (1) i (2)

(Opšti principi o pravima)

- (1) Prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja su neotuđiva, lična i materijalna prava i ne mogu se prenijeti na druga niti se mogu naslijeđivati.
- (2) Prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja ne mogu zastarjeti.

Član 12. tač. c), d), e) i f)

(Osiguranik samostalnih djelatnosti)

- c) član privrednih društva ili druge organizacije, koji za svoj rad prima ugovorenu naknadu (u daljem tekstu: ugovorena naknada),
- d) član organa upravljanja ili organa nadzora, koji za svoj rad prima ugovorenu naknadu,
- e) lice koja obavlja poslove na osnovu ugovora o djelu, autorskog ili drugog ugovora i za izvršeni posao ostvaruje ugovorenu naknadu, i
- f) lice izabrano ili imenovano na javnu funkciju ako za obavljanje te funkcije ostvaruje naknadu.

Član 116.

(osporena odredba)

Korisniku penzije koji u skladu sa ovim zakonom stekne status osiguranika u obaveznom osiguranju, izuzev osiguranika iz člana 12. tač. c), d), e) i f) ovog zakona, isplata penzije se obustavlja za period trajanja osiguranja.

D. Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju

("Službeni glasnik Republike Srpske, br. 134/11, 82/13, 96/13 i 103/15)

Član 12. stav 1. tač. g) i d)

Osiguranik samostalnih djelatnosti je:

- g) član organa upravljanja ili nadzora, koji za svoj rad prima ugovorenu naknadu;
- d) lice koje obavlja poslove na osnivanju ugovora o djelu, autorskog ili drugog ugovora i za izvršen posao ostvaruje naknadu.

Član 141. stav 1. (odredba koja je proglašena neustavnom)

- (1) Korisniku penzije koji u skladu sa ovim zakonom stekne status osiguranika u obaveznom ili dobrovoljnom osiguranju, izuzev osiguranika iz člana 12. t. g) i d) ovog zakona, isplata penzije se obustavlja za period tog osiguranja.

E. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom Federacije Bosne i Hercegovine

("Službene novine Federacije BiH", br. 6/95 i 37/03)

Član 38.

Kad se Ustavnom sudu dostavi više zahtjeva za ocjenjivanje ustavnosti istog propisa, Ustavni sud će o svim tim zahtjevima voditi, po pravilu, jedan postupak i donijeti jednu odluku.

Spajanje predmeta u smislu stava 1. ovog člana neće se vršiti ako bi to utjecalo na znatnije odugovlačenje postupka.

7. Sudska praksa

Odluke Ustavnog suda Bosne i Hercegovine br. AP 639/04 od 23.09.2005. godine ("Službeni glasnik BiH", broj 83/05), AP 406/08 od 13.05.2010. godine ("Službeni glasnik BiH", broj 84/10), AP 2075/14 od 07.03.2017 godine ("Službeni glasnik BiH", broj 32/17) i dr.

Odluka Ustavnog suda Republike Srpske broj U-38/12 od 30.10.2013. godine ("Službeni glasnik RS", broj 96/13).

8. Činjenično stanje i stav Ustavnog suda Federacije

Analizom navoda iz predočenog ustavnog pitanja i podnesenog zahtjeva za ocjenu ustavnosti osporenog člana Zakona i odgovora na zahtjev, uvažavanjem ustavnosudske prakse u Bosni i Hercegovini, na osnovu naprijed označenih relevantnih odredbi Ustava Federacije Bosne i Hercegovine i Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama, Ustavni sud Federacije utvrdio je sljedeće:

Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju (u daljem tekstu: Zakon), donio je Parlament Federacije Bosne i Hercegovine na sjednici Predstavničkog doma od 24.01.2018. godine i na sjednici Doma naroda od 25.01.2018. godine. Isti je

objavljen u "Službenim novinama Federacije BiH", broj 13/18 21.01.2018. godine, te je stupio na snagu osmog dana od dana objavljivanja. Zakonom je ustanovljeno, na principima uzajamnosti i solidarnosti, obavezno i dobrovoljno penzijsko i invalidsko osiguranje, te su propisani uslovi za ostvarivanje prava po osnovu ovog osiguranja. Između ostalog, osporenim odredbom Zakona propisano je da će se obustaviti isplata penzija korisnicima koji steknu status osiguranika u obaveznom osiguranju izuzev članova privrednog društva ili druge organizacije, koji za svoj rad primaju ugovorenu naknadu, članovima organa upravljanja ili organa nadzora, koji za svoj rad primaju ugovorenu naknadu, licima koja obavljaju poslove po osnovu ugovora o djelu te licima izabranim ili imenovanim na javnu funkciju ako za obavljanje te funkcije primaju naknadu.

Ustavni sud Federacije je u rješavanju ovog predmeta imao u vidu i činjenice da se pravo na penziju utvrđuje pravomoćnim odlukama nadležnih organa, da su prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja neotuđiva, lična i materijalna prava koja se ne mogu prenijeti na drugoga, ne mogu se naslijeđivati i ne mogu zastarjeti (član 5. Zakona).

Nesporno je prema jurisprudenciji Evropskog suda za ljudska prava, a što je potvrđeno i odlukama Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, kao i praksom Ustavnog suda Republike Srpske dapenzija spada u stečena prava imovinskog karaktera. Takva imovinska prava spadaju pod opseg ispitivanja i zaštite u vezi sa pravom na imovinu iz člana 1. Protokola 1. uz Evropsku konvenciju o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda. Stoga je, uzimajući u obzir iznijeto, Ustavni sud Federacije u rješavanju konkretne ustavnopravne stvari pošao od prava i sloboda utvrđenih u članu II.A.2.(1) k) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, te međunarodnih instrumenata za zaštitu ljudskih prava i sloboda koje čine sastavni dio Ustava Federacije Bosne i Hercegovine. Odredbom člana 1. Protokola br. 1. uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, je propisano da svako fizičko lice ili pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. U konkretnom slučaju ovdje se radi o ličnoj imovini i pravu koje je neotuđivo, lično i materijalno, ne može se prenijeti na drugoga niti se može naslijeđivati. Izuzeci od ovog opšteg pravila su definisani na način da niko ne može biti lišen svoje imovine osim u javnom interesu i pod uslovima predviđenim zakonom i opštim principima međunarodnog prava, kao i da ove odredbe ni na koji način ne utječu na pravo države da primjenjuje zakone koje smatra potrebnim za regulisanje korištenja imovine u skladu sa opštim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza i drugih dažbina ili kazni.

Ustavni sud Federacije je, prije svega, imao u vidu pravnu prirodu prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja, kao i činjenicu da se radi o pravima stečenim pod zakonski propisanim uslovima. Naime, članom 3. Zakona propisano je da se obaveznom i dobrovoljnim osiguranjem, na principima dobrovoljnosti i uzajamnosti, osiguranicima osiguravaju prava za slučaj starosti i invalidnosti, a u slučaju smrti osiguranika, odnosno korisnika mirovine, pravo se osigurava članovima njihovih porodica. Pored toga, prema istom Zakonu, obim prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja zavisi od dužine penzijskog staža osiguranika i visine plate i osnovica osiguranja na koje je plaćan doprinos za penzijsko i invalidsko osiguranje, a prava stečena po ovom osnovu su lična prava i ne mogu se prenositi na druga lica i ne zastarijevaju.

Ustavni sud Federacije nadalje konstatuje da se osporenim odredbom Zakona, kojom se propisuje obustava isplate penzije u slučaju stjecanja statusa osiguranika u obaveznom osiguranju, neproporcionalno i neopravdano, bez zasnovanosti u eventualnom opravdanom javnom interesu, zakonodavac umiješao, odnosno ograničio neometano uživanje tog prava na stečenu imovinu (penziju), u suštini derogirao stečeno pravo fizičkog lica na

neometano uživanje imovine, a što nije u skladu sa Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine i Evropskom konvencijom o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda. Stajalište ovog suda je da se u konkretnom slučaju, ne može donosilac osporene odredbe Zakona pozivati na izuzetke od opšteg pravila da svako ima pravo na neometano uživanje svoje imovine, jer ne postoji utvrđen javni interes koji bi eventualno opravdavao derogiranje ovog stečenog prava.

Druge eventualne povrede ljudskih prava garantovanih Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine i međunarodnim instrumentima za zaštitu istih, a na koje se poziva u zahtjevima, Ustavni sud Federacije smatra da nije nužno razmatrati, s obzirom na utvrđenu nesaglasnost sa Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine osporene odredbe Zakona zbog povrede prava na imovinu, imajući u vidu da se od dana objave u "Službenim novinama Federacije BiH" iste ne primjenjuju, jer je Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine propisano dejstvo odluka kojima je utvrđena neustavnost. Obzirom da je ovim odlučeno u meritumu zahtjeva, Ustavni sud Federacije nije odlučivao o zahtjevu za donošenje privremene mjere.

Imajući u vidu sve navedeno, Ustavni sud Federacije je odlučio kao u izreci.

Ovu presudu Ustavni sud Federacije donio je jednoglasno u sastavu: Aleksandra Martinović, predsjednica Suda, Vesna Budimir, Mirjana Čučković, prof. dr. Edin Muminović i dr. sc. Kata Senjak, sudije Suda.

Predsjednica
Ustavnog suda Federacije
Bosne i Hercegovine
Aleksandra Martinović, s. r.

Broj U-36/18
12. novembra 2019. godine
Sarajevo

Ustavni sud Federacije Bosne i Hercegovine odlučujući o predočenom ustavnom pitanju od strane Kantonalnog suda u Zenici koje se odnosi na utvrđivanje ustavnosti članka 116. Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju, te zahtjevu Dopredsjednika Federacije Bosne i Hercegovine za utvrđivanje ustavnosti istog članka, na temelju čl. IV.C.3.10.(2)a) i članka IV.C.3.10.(4) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, na sjednici bez javne rasprave održanoj dana 12.11.2019. godine, donio je

PRESUDA

Utvrđuje se da članak 116. Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju ("Službene novine Federacije BiH", broj 13/18) nije sukladan Ustavu Federacije Bosne i Hercegovine.

Presudu objaviti u "Službenim novinama Federacije BiH" i službenim glasilima kantona.

Obrazloženje

1. Podnositelji zahtjeva i predmet zahtjeva

Kantonalni sud u Zenici dana 26.12.2018. godine podneskom broj 004-0-SuDp-18-001429 od 25.12.2018. godine predočio je Ustavnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud Federacije) ustavno pitanje koje se odnosi na utvrđivanje ustavnosti članka 116. Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju (u daljnjem tekstu: osporena odredba Zakona). Zahtjev je zaveden pod brojem U-36/18.

Zahtjev za ocjenu ustavnosti osporene odredbe Zakona je dostavio i dopredsjednik Federacije Bosne i Hercegovine Milan Dunović, podneskom broj 03-01-2-37-1/19 od 07.02.2019. godine. Uz podneseni zahtjev za ocjenu ustavnosti zatraženo je i određivanje privremene mjere kojom bi se obustavila primjena osporenog članka Zakona do konačne odluke Ustavnog suda Federacije. Zahtjev je zaveden pod brojem U-11/19.